

Veldwaarneming van een Krekeltzanger, *Locustella fluviatilis* (Wolf) (**)

(*Observation of a River Warbler (Locustella fluviatilis)*)

door

P. MEETH

Op 5 juni 1965 besloten mijn vrouw en ik een tocht langs de Linge te gaan maken en wel over de Nieuwe Zuider Lingedijk. De dag begon vrij somber, doch het was gelukkig windstil en niet koud en het zag er naar uit, dat de zon zich in de loop van de dag wel zou laten zien.

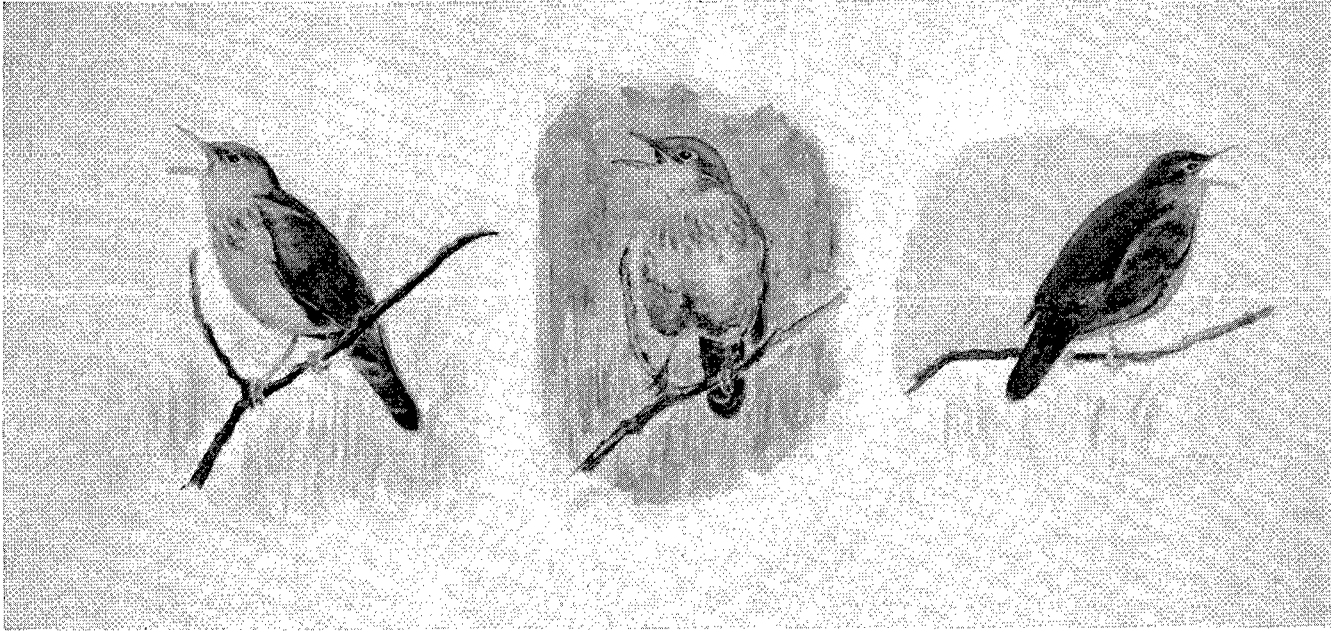
Langzaam rijdend van Spijk in de richting van Gellicum, hoopten wij de zang van Blauwborstjes te kunnen beluisteren, welke vogels nog wel eens worden waargenomen langs de drassige oevers van de Linge in de vaak open terreinen met lage wilgenknoesten, gescheiden door tientallen smalle slootjes. Wij hadden daartoe de portierraampjes aan één kant opengedraaid.

Bij een flauwe bocht ongeveer $2\frac{1}{2}$ km van Spijk, hoorden wij ineens uit een populierenbosje met dichte onderbegroeiing een soort eentonig gesjirp; het geluid was hard en duidelijk boven de motor van de auto uit te horen. Daar wij deze zang niet kenden, stopten wij onmiddellijk en namen de kijkers ter hand (8×30 , 10×50). Beneden aan de rand van het bosje, op een dorre tak boven het hoge gras, zagen wij een bruine vogel met wijd opengesperde bek zitten. Het was deze vogel die dit langdurige gesjirp liet horen. Zowel de zang als de vogel was nieuw voor ons en toen wij met de 22×80 duidelijk een gestreepte borst zagen, konden wij vrijwel met zekerheid vaststellen dat het een Krekeltzanger, *Locustella fluviatilis* (Wolf) was, die daar zo luidkeels zong. Natuurlijk wilden wij de vogel van wat dichterbij bekijken en dit ging gelukkig niet zo moeilijk want er bleek een hobbelig zandweggetje van de dijk af naar beneden te leiden, waarlangs wij met de auto tot op 25 m van de bewuste plaats konden komen.

Dit plekje bestond, zoals reeds vermeld, uit een groepje jonge populieren met daaronder een dichte begroeiing van grassen, distels, brandnetels en ander onkruid, aan de ene zijde begrensd door het hoger gelegen weggetje waar wij stonden en aan de andere zijde door een moestuintje, terwijl een strook weiland ons scheidde van de Linge. Beneden langs de populieren was een smal slootje met wat riet en iets verderop stond een kleine wilg.

Inmiddels was de vogel in de onderbegroeiing verdwenen en wij vreesden reeds dat hij weggevlogen was, toen, na ongeveer een half uur wachten, de Krekeltzanger weer op dezelfde tak kwam zingen. Wij zijn hier van 13.00 uur tot ca. 16.30 uur gebleven, zodat wij volop gelegenheid hadden om de vogel goed te bekijken en te bestuderen, vooral daar deze minder schuw bleek dan de aanwezige Rietzangers en Grasmussen.

Wij kwamen tot de volgende kenmerken, waarbij wij als eerste willen noemen: *de zang*.

De Kerkelzanger, *Locustella fluviatilis*, aan de Linge bij Spijk op 10 juni 1965, naar kleurendia's,
opgenomen door P. MEETH

mevr. MEETH

Deze was onmiskenbaar. Een snel voorgedragen „tsjiek-ē-tsjiek” waarvan de tussenliggende stomme 'ē' haast niet te horen was, zodat deze zang deed denken aan een snel, rythmisch en eentonig geslijp. Wij vonden dat het geluid van een cycade er het dichtst bij kwam. In „Portrait of a River” wordt door Guy Mountfort een vergelijking gemaakt met „... the distant chuffing of a locomotive, running at high speed”, en daar leek de zang inderdaad veel op.

Wij noteerden enkele zangtijden in seconden, waarna meestal rustpozen van 2 tot 5 seconden:

15	—	66	—	8	—	40			
25	—	10	—	68	—	12	—	18	— 4
en 20	—	30	—	65	—	10	—	7	

Soms duurde de zang wel 2 minuten. Tijdens het zingen was de bek zover opengesperd, dat de onder- en bovensnavel bijna een hoek van 90° vormden. De kop was omhoog geheven en werd gedurende het zingen nu eens naar rechts dan weer naar links gedraaid. Ook trilde dan het gehele lichaam terwijl de staart af en toe heftig bewoog; na langer aangehouden zang sloot de vogel soms even de ogen alsof hij vermoeid was. Ook de volgende dag (wij waren toen vergezeld van de heren Kist, Tekke en v. d. Oord) zong de Krekelzanger uit volle borst vanaf zijn vaste plaatsje op de paar kale takken boven het gras of vanuit de kleine wilg verderop. De daarop volgende dag liet hij zich echter minder vaak zien en zong dan, met veel grotere tussenpozen, meestal gezeten in het gebladerte van de onderste takken der populieren. Na het zingen dook de Krekelzanger steeds in de onderbegroeiing weg om dikwijls op een geheel andere plaats weer te voorschijn te komen. Enkele malen duurde het een kwartier of zelfs een half uur eer de vogel zich weer liet zien en horen.

Grootte:

Iets groter dan de aanwezige Rietzangers. Wij tekenen aan dat de „Vogelgids” voor beide soorten dezelfde maten opgeeft. De vogel maakte vooral gedurende het zingen een gedrongen indruk als gevolg van de enigszins gekromde rug en de afhangende staart.

Bovendelen:

Egaal olijf-bruin, ongestreept. Stuit en staart bruiner, bijna roestbruin. Deze kleuren varieerden sterk met de lichtval, nl. van grauw-bruin/olijfbruin in de schaduw tot warm-bruin in de zon.

Onderdelen:

Keel vuil-wit met zeer fijne grijsbruine lengte-streepjes. De borst was iets donkerder, meer beige, met eveneens grijsbruine lengte-strepen. Deze tekening eindigde vrij abrupt en vormde vaak, mede door de schaduw der uitstaande borstveren tijdens de zang, een donkere halve cirkel over de borst. Onderborst en buik waren ongestreept en grauw-beige.

De heer Tekke vestigde mijn aandacht op een artikel van J. Cuypers in

„de Giervalk” 53 (1963): 263, waarin over de onderzijde het volgende wordt geschreven:

„De onderzijde, van de kin tot en met de lang uitlopende onderstaartdekveren, is licht-beige vuilwit... Wanneer de vogel niet zingt vloeien op de borst enkele fijne grauwbrownachtige lengte-streepjes tot een zeer bescheiden vlekje samen. Zingt hij, dan staan de borstveertjes opengebloeid en van de streepjes noch van het vlekje is er dan zo goed als niets te zien. Rond de gezwollen keel en borst komt dan een donkerbruinachtige (schaduw)-kring te liggen die met een tikje goede wil herinnert aan de borstversiering van een wijfje Blauwborst.”

Onze ervaring is echter dat, als de vogel niet zingt, wel degelijk de lengtestreepjes over de gehele borst te zien zijn, doch dat juist tijdens de zang de borsttekening zich nog duidelijker aftekent.

Kop:

Iets donkerder, meer grijsbruin, dan bovendelen. Voorts een smalle lichte ring om het oog, terwijl daarachter af en toe heel vaag een lichter plekje te zien was dat echter nauwelijks een oogstreep kan worden genoemd. De snavel was vrij fors, vooral de ondersnavel, die bleek-geel van kleur was; de bovensnavel was grijsbruin, de keelholte helder oranje-rood.

Poten:

Helder rose-rood, vleeskleurig.

Staart:

Deze was vrij lang, breed en enigszins wigvormig, doch wanneer gespreid — hetgeen vaak gebeurde — meer afgerond van vorm. In dit laatste geval was tevens een heel fijn licht randje langs de staart te zien; het doorschijnende zonlicht kon hier echter ook wel de oorzaak van zijn geweest. De onderzijde van de staart maakte een geschubde indruk door de vuil-witte randen der staartpennen en onderstaartdekveren.

Volgens onze eigen waarneming heeft de vogel hier 6 dagen vertoefd en wel van zaterdag, 5 juni t/m donderdag 10 juni, doch een ter plaatse wonende boer had de vogel reeds op 4 juni en voor het laatst op 11 juni gehoord.

Volgens de „Avifauna van Nederland” waren er tot nu toe 5 gevallen bekend, waaronder 3 vondsten en 2 waarnemingen.

Bentveld, 27 juni 1965.

SUMMARY:

Observation of a River Warbler (Locustella fluviatilis)

From June 5th till 10th 1965 a River Warbler was seen near Spijk along the marshy border of the „Linge” (a small river in the province of Gelderland). It was the striking song of the bird that led to its discovery, namely a fast rhythmical sound like the song of a cicada.

This is the sixth record in the Netherlands.